

YTTRANDE 2015-05-11

Finansdepartementet
Fi2015/578
103 33 Stockholm

Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR – SOU 2015:2

InsureSec AB (InsureSec) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Värdepappersmarknadsutredningens betänkande Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR, SOU 2015:2 (Utredningen).

Sammanfattning

I Utredningen identifieras vissa problem med intressekonflikter. För att lösa dessa problem föreslår Utredningen ingripande lagstiftningsåtgärder som riskerar att:

- allvarligt hämma den fria konkurrensen på försäkringsmarknaden genom att försvåra för nya och för mindre aktörer att konkurrera om kundernas val;
- leda till att färre konsumenter anlitar förmedlare för råd och för val av försäkringsprodukt samt;
- ensidigt gynna finansiella bolag inom bank och försäkring med stor marknadstäckning och nationellt kontorsnätverk, vilket medför att den kundnytta som lagstiftningen och branschens egen självreglering syftar till att säkra, får sämre förutsättningar att lyckas.

Trots detta saknas i Utredningen överväganden av möjligheten att genom självreglering lösa de problem som Utredningen har identifierat. Man kan därför få intryck av att Värdepappersmarknadsutredningen inte har haft tillgång till information om:

- *hur* försäkringsförmedlingsbranschens självreglering genom InsureSec-licensiering fungerar,
- *vad* denna självreglering syftar till och
- *vilka* de rättsliga konsekvenserna av denna självreglering är.

Vidare saknar Utredningen överväganden av i vilken utsträckning de problem som Utredningen har identifierat kan lösas inom ramen för det redan lagreglerade kravet på god försäkringsförmedlingssed. Man kan därför få intryck av att Värdepappersmarknadsutredningen inte har haft tillgång till information om:

- *att* det finns ett krav på god försäkringsförmedlingssed,
- *vad* kravet på god försäkringsförmedlingssed syftar till och
- *vilka* de rättsliga konsekvenserna av kravet på god försäkringsförmedlingssed är.

Det vore olyckligt om framtida lagstiftning baseras på ett otillräckligt underlag eller på missuppfattningar av det underlag som finns. Detta remissyttrande inleds därför med en relativt utförlig beskrivning av InsureSec, försäkringsförmedlingsmarknadens självreglering genom InsureSec och kravet på god försäkringsförmedlingssed.

InsureSec

Det är viktigt att försäkringsförmedlare agerar korrekt, professionellt och med kundens bästa för ögonen. Det var för att säkerställa detta som InsureSec, ett institut för självreglering, bildades av Svenska försäkringsförmedlares förening (Sfm), och en majoritet av de marknadsledande livförsäkringsbolagen.

Försäkringsförmedlarnas verksamheter regleras huvudsakligen genom lag (2005:405) om försäkringsförmedling (LFF) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Av de ca 2 300 förmedlare som inte är bankanställda och som idag har tillstånd att utöva försäkringsförmedling har drygt 1 800 förmedlare, som fysiska individer, ingått individuella avtal med InsureSec och därmed förpliktigt sig att följa InsureSecs regelverk, däribland god försäkringsförmedlingssed, samt uttalanden och beslut av Försäkringsförmedlingsmarknadens Disciplinnämnd ("Disciplinnämnden"). Idag omfattas över 90 % av alla verksamma livförsäkringsförmedlare och närmare 70 % av alla sakförsäkringsförmedlare av InsureSecs regelverk.

InsureSec har således under kort tid fått en mycket hög anslutning bland försäkringsförmedlare, vilket är ett bevis för branschens önskan att via självreglering åstadkomma ökad transparens, effektivitet och kundnytta inom försäkringsförmedlarbranschen, men också för viljan att säkerställa en sund konkurrens och ett stort utbud av rådgivningstjänster. En viktig konsekvens av detta, som i hög grad är i linje med strävan om ett bättre konsumentskydd, är att en betydande del av försäljningen av försäkringar i dag präglas av obunden rådgivning och omfattas av det regelverk som lagstiftning och branschens självreglering innebär.

InsureSecs Disciplinnämnd

Knutet till InsureSec är Disciplinnämnden som behandlar ärenden relaterade till InsureSecs regelverk, däribland god försäkringsförmedlingssed, som berör försäkringsförmedlare och som tillställs nämnden av olika intressenter, såsom konsumenter, InsureSecs kansli, försäkringsbolag, Sfm och försäkringsförmedlare. Förutom att avge vägledande uttalanden om god försäkringsförmedlingssed kan Disciplinnämnden fatta beslut om sanktioner mot förmedlare som bryter mot InsureSecs regelverk. Disciplinnämndens ledamöter består av ledande experter inom försäkringsrätt och försäkringsförmedling. Samtliga ledamöter är fristående från såväl Sfm som InsureSec.

InsureSecs avtal

Varje förmedlare som är registrerad i InsureSecs förmedlarregister har, som fysisk individ, ingått ett individuellt avtal med InsureSec där förmedlaren förbinder sig att följa InsureSecs regelverk, dvs. lagstiftning, myndighetsregler och god sed på försäkringsförmedlingsmarknaden, samt i förlängningen Disciplinnämndens beslut och uttalanden. Försäkringsförmedlarnas självreglering är således, till skillnad från många andra självregleringsansatser, individuellt avtalsbaserad. Den

förmedlare som är ansluten till InsureSec och som inte följer regelverket, däribland god försäkringsförmedlingssed och Disciplinnämndens uttalanden, begår således ett avtalsbrott.

Utredningen har noterat att Finansinspektionens tillsyn begränsas till att omfatta de individer *eller* företag som är registrerade som försäkringsförmedlare. Förmedlare som är verksamma genom ett försäkringsförmedlarföretag kan således undgå Finansinspektionens tillsyn och fortsätta verksamheten genom att återkalla registreringen för företaget och ansöka om ny registrering för en annan juridisk person. Utredningen har emellertid försummat att notera att InsureSec registrerar fysiska personer. Licensprövningen hos InsureSec innefattar även en lämplighetsprövning. En enskild försäkringsförmedlare kan således *varken* undgå InsureSecs tillsyn *eller* fortsätta verksamheten genom att återkalla sin licens och ansöka om en ny licens. Härigenom *kompletterar* InsureSec Finansinspektionens tillsyn och botar de bristande förutsättningarna för densamma.

InsureSecs regelverk

Genom individuella avtal, registrering och krav på licensiering av kunskap, den tillsyn som InsureSec utför samt de beslut och uttalanden som görs av Disciplinnämnden, svarar InsureSec för en viktig kontroll och självreglering vad gäller att kundens intresse ska stå i förgrunden för all förmedling. I enlighet därmed har Disciplinnämnden således i sitt första vägledande uttalande (2014:1) slagit fast att god försäkringsförmedlingssed enligt InsureSecs regelverk är *"det som är ägnat att upprätthålla allmänhetens förtroende för försäkringsförmedlingsbranschen"*. Försäkringsförmedlarnas självreglering är således, till skillnad från den tillsyn som Finansinspektionen utövar över försäkringsförmedlarna, inte begränsad till förmedling av försäkring eller rådgivning inom ramen för försäkring, utan omfattar *"alla ageranden som allmänheten kan ha fog för att uppfatta som närliggande till eller ha samband med försäkringsförmedling"*.

InsureSec genomför både stickprovsvisa och riktade kontroller hos de förmedlare som är registrerade i InsureSecs register. InsureSec kontrollerar att förmedlaren följer InsureSecs regelverk, d.v.s. att lagstiftning, myndighetsregler och god sed på försäkringsförmedlingsmarknaden respekteras fullt ut. Bryter en förmedlare mot InsureSecs regelverk, däribland god försäkringsförmedlingssed, bryter förmedlaren mot avtalet med InsureSec. Förmedlaren riskerar därmed kritik från Disciplinnämnden. Förmedlaren riskerar också att avföras ur InsureSecs offentliga register och att förlora sin licens.

InsureSecs licens

InsureSec fastställer kunskapskraven för försäkringsförmedlare baserade på tillämpliga lagar, Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd, god försäkringsförmedlingssed samt Disciplinnämndens uttalanden. Därutöver testar InsureSec förmedlarnas kunskaper och meddelar licens för de förmedlare som uppfyller uppsatta kunskaps- och lämplighetskrav. Utöver att meddela Årslicens Liv (försäkringsförmedling, fondandelsförmedling samt avancerad rådgivning) och Årslicens Skade (personskadeförmedling och sakskadeförmedling) kallar InsureSec förmedlarna till återkommande kunskapsuppdaterings tester när lagstiftning eller andra regelverk förändras.

InsureSecs licens är en kvalitetsmarkering som innebär att en förmedlare som inte återfinns i InsureSecs register riskerar att få svårigheter att teckna den obligatoriska ansvarsförsäkring som föreskrivs i LFF, då de flesta försäkringsgivare numera kräver att förmedlarna innehar InsureSec-

licens. Den förmedlare som förlorar sin licens hos InsureSec kan även få svårigheter att samarbeta med svenska försäkringsbolag.

Sammantaget leder detta till att den självreglering som InsureSec och dess Disciplinnämnd tagit initiativ till, har en avgörande betydelse för den enskilde försäkringsförmedlaren i hans eller hennes verksamhet.

Självreglering och god försäkringsförmedlingssed

Utredningen saknar helt analys av vad god försäkringsförmedlingssed och självreglering i form av InsureSec och SwedSec betyder eller kan komma att betyda avseende de problem med intressekonflikter som Utredningen har identifierat.

Försäkringsförmedlare är enligt lag skyldiga att följa god försäkringsförmedlingssed. Detsamma gäller enligt InsureSecs regelverk. Redan idag finns individuella avtal mellan InsureSec och flertalet av de icke bankanställda förmedlare som finns på marknaden, nämligen över 90 % av alla verksamma livförsäkringsförmedlare och närmare 70 % av alla sakförsäkringsförmedlare.

Vad som sagts ovan innebär inte att försäkringsförmedlarnas självreglering genom InsureSec inte har rättslig effekt för de försäkringsförmedlare som står utanför InsureSec. Enligt 5 kap. 4 § första stycket LFF ska nämligen *alla* försäkringsförmedlare iakttä god försäkringsförmedlingssed.

Av förarbetena till LFF framgår (prop. 2004/05:133 s. 99) bl.a. att *"god sed är ett dynamiskt begrepp som ändras över tiden. Dess innebörd får bero av utvecklingen i branschen, branschorganens riktlinjer och rekommendationer till sina medlemmar, överenskommelser mellan branschorgan och berörda myndigheter, allmänna råd från berörda myndigheter samt avgöranden hos Finansinspektionen, domstolar samt organ för utomrättslig tvistlösning."* InsureSecs regelverk är, som nämnts ovan, individuellt avtalsbaserat och intar således en högre normativ nivå än *"riktlinjer och rekommendationer"*. Om graden av anslutning till InsureSec är tillräckligt hög, finns det således ingen tvekan om att InsureSecs regelverk, däribland Disciplinnämndens uttalanden, utgör god sed för försäkringsförmedlare.

Mot bakgrund av den nuvarande lagregleringen av god försäkringsförmedlingssed och den höga graden av anslutning till InsureSec, kan det inte finnas någon tvekan om att InsureSecs regelverk utgör god försäkringsförmedlingssed för *alla* förmedlare utanför banksektorn, vare sig de är anslutna till InsureSec eller inte. *Trots detta* saknar Utredningen varje form av analys eller övervägande av självregleringens, däribland god försäkringsförmedlingsseds, möjligheter att lösa de problem med intressekonflikter som Utredningen har identifierat.

Generellt om provisionsförbud

De förslag till provisionsförbud som Utredningen föreslår kan riskera att medföra konsekvenser av negativ art vad gäller förutsättningarna för försäkringsförmedling, vilket i sin tur kan underminera konkurrens, försvåra för branschens självreglering och därmed motverka syftet att åstadkomma en starkare ställning för den enskilde konsumenten/kunden.

Det finns en risk att den rådgivning som i dag sker genom försäkringsförmedling, och som därigenom skapar utrymme för en betydande konkurrens till förmån för konsumenterna, istället förs över till finansiella bolag inom bank och försäkring med stor marknadstäckning och nationellt kontorsnätverk. Därmed ställs kunderna i en svagare position gentemot försäkringsgivarna beroende på att:

- 1) ett provisionsförbud riskerar leda till att färre konsumenter anlitar förmedlare för råd och förval av försäkringsprodukt samt försvårar för nya och för mindre aktörer att konkurrera om kundernas val;
- 2) ett ensidigt gynnande av finansiella bolag inom bank och försäkring med stor marknadstäckning och nationella kontorsnätverk, medför att den kundnytta som LFF och branschens egen självreglering syftar till att säkra, får sämre förutsättningar.

Intressekonflikter och provisionsförbud

Utredningen föreslår att förmedlare ska identifiera intressekonflikter och därmed förhindra att kundernas intressen påverkas negativt. Om förmedlarens åtgärder för att förhindra intressekonflikter inte är tillräckliga, ska förmedlaren tydligt informera kunden om arten av och källan till intressekonflikten innan förmedlaren åtar sig att utföra försäkringsförmedling för kundens räkning. Detta är väl i överensstämmelse med vad som redan gäller på försäkringsförmedlingsmarknaden i enlighet med LFF och InsureSecs regelverk, däribland god försäkringsförmedlingssed. En viktig del av InsureSecs verksamhet är att bidra till utvecklingen av god försäkringsförmedlingssed som tar sikte på situationer där intressekonflikter kan uppstå.

Enligt Utredningen ska förmedlaren inte få ta emot provision eller annan liknande ersättning från någon annan än kunden, om det finns en risk att ersättningen inverkar negativt på förmedlarens ansvar att sätta kundens intressen före sina egna. I sak är detta inget nytt utan följer redan av LFF:s krav på god försäkringsförmedlingssed (5 kap. 4 § LFF). God försäkringsförmedlingssed förutsätter nämligen att förmedlaren med tillbörlig omsorg ska tillvarata kundens intressen, vilket innebär bl. a. att förmedlaren ska sätta kundens intressen före sina egna. Detta är därför redan en grundläggande utgångspunkt för InsureSecs tillsyn och kontroll av registrerade förmedlare.

Disciplinnämnden har gjort flera vägledande uttalanden om god försäkringsförmedlingssed. Ett av dessa uttalanden (2015:1) avser de förutsättningar under vilka en förmedlare, såväl de som uppbär provisioner och andra ersättningar, som de som inte gör det, kan anses lämna råd baserade på "opartisk analys". Disciplinnämnden har därvid bland annat uttalat att:

- *"det är kundens intressen och behov som ska styra förmedlarens eventuella begränsningar i urval, analys, rådgivning eller presentation av förslag till försäkringar eller placeringar";*
- *"en förmedlare normalt inte kan begränsa sitt urval, sin analys, sin rådgivning eller sin presentation av förslag till sådana försäkringar eller placeringar som ger hög ersättning till förmedlaren eller någon närstående till förmedlaren, eftersom det är kundens – och inte förmedlarens – intressen och behov som ska styra förmedlarens urval, analyser, råd och presentation av förslag";*

- *”Begränsningar i urval och analyser som har sin grund i storleken på den ersättning förmedlaren får från någon annan än kunden kan dock i vissa fall vara förenliga med kundens intressen och behov. Detta kan t.ex. vara fallet”*
 - *”om ersättningen till förmedlaren inte vare sig direkt eller indirekt drabbar kunden, och förmedlaren kan styrka detta för kunden och andra”;*
 - *”när kunden avstår från ett erbjudande från förmedlaren om att denne kan utföra sina tjänster mot ersättning i form av arvode som betalas av kunden”;*
 - *”vid s.k. upphandlade förfaranden, där en förmedlare på grundval av en genomförd upphandling av konkurrerande försäkringsgivare kan erbjuda kunden totalt sett bättre villkor än vad kunden kan få utan tillgång till de upphandlade produkterna”.*

InsureSec anser att Utredningens utgångspunkt att provisionsbaserad rådgivning från förmedlare i princip inte bör förekomma p.g.a. risken för intressekonflikter, inte överensstämmer med den verklighet där eventuella intressekonflikter dagligen hanteras genom Finansinspektionens tillsyn, InsureSecs självreglering och förmedlarnas egna regelverk.

Slutsatser

Försäkringsförmedlaren har en viktig roll i samhället. Förmedlarens självständiga ställning i förhållande till försäkringsbolagen skapar en unik kompetens som kommer kunderna till godo. Det är InsureSecs uppdrag att värna att denna värdefulla verksamhet tillhandahålls på ett sätt som skapar förtroende hos kunderna och försäkringsbolagen.

Enligt InsureSecs uppfattning riskerar de förslag som förs fram i Utredningen att motverka konsumenternas behov av rådgivning och intresse av konkurrens på försäkringsmarknaden samt försvaga det konsumentskydd som dagens lagstiftning, Finansinspektionens tillsyn och InsureSecs självreglering innebär.

InsureSec AB

Elisabeth Frykmark, verkställande direktör